

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Ludmily Sandnerové a soudkyň JUDr. Petry Kamínkové a Mgr. Ivety Postulkové ve věci

žalobkyně: **X. Y.**, narozená D.
bytem X
zastoupená advokátem Mgr. Lukášem Hojdnem, LL.B.
sídlem Francouzská 299/98, 101 00 Praha 10

proti
žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
sídlem Palackého náměstí 375/4, 128 00 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 27. 5. 2024, č. j. MZDR 7944/2024-3/PRO

takto:

- I. Rozhodnutí ministra zdravotnictví ze dne 27. 5. 2024, č. j. MZDR 7944/2024-3/PRO, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 10 200 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalobkyně Mgr. Lukáše Hojdna, LL.B., advokáta.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. L.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. Žalobkyně se domáhá zrušení shora uvedeného rozhodnutí, kterým ministr zdravotnictví zamítl její rozklad proti rozhodnutí žalovaného ze dne 5. 2. 2024, č. j. MZDR 18008/2023-12/PRO (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Ministerstvo zamítlo žádost žalobkyně o poskytnutí jednorázové peněžní částky za nezákonnou sterilizaci, kterou přiznává zákon č. 297/2021 Sb., o poskytnutí jednorázové peněžní částky osobám sterilizovaným v rozporu s právem (dále jen „zákon o odškodnění protiprávních sterilizací“). Důvodem zamítnutí žádosti ze strany žalovaného bylo, že žalobkyně neunesla důkazní břemeno. Podle žalovaného v projednávané věci nebylo prokázáno ani provedení sterilizace samotné. Žalobkyně naopak namítá, že doložila provedení zákroku sterilizace a jeho protiprávnost všemi dostupnými prostředky. K žalobě žalobkyně přiložila *Protokol z jednání sterilizační komise* ze dne 22. 9. 1992, dle kterého se žádosti žalobkyně o sterilizaci vyhovuje a bude provedena po odeznění nejbližších měsícků na ženském oddělení NsP B. Protokol je podepsán třemi lékaři. Není podepsán žalobkyní.
2. Ze spisového materiálu soud zjistil následující podstatné skutečnosti.
3. Žalobkyně podala dne 13. 6. 2023 žádost o přiznání nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací.
4. Žalobkyně uvedla, že v den porodu dne 23. 9. 1992 jí byla v nemocnici v N. J. provedena sterilizace, která byla v rozporu s právem, zejména se směrnicí Ministerstva zdravotnictví ČSR č. LP-252.3-19.11.71. Lékaři jí v době porodu sdělili, že s ohledem na to, že je jí 23 let a již porodila čtyři děti, bylo by vhodné do budoucna zamezit otěhotnění. Žalobkyně si není vědoma, že by jí byla předložena žádost o sterilizaci k podpisu a že by takovou žádost podepsala. Žalobkyně nikdy zákrok sterilizace podstoupit nechtěla. Žalobkyně před podáním žádosti žádala o zdravotnickou dokumentaci, ta však byla skartována.
5. Žalovaný si dne 15. 6. 2023 vyžádal kopii zdravotnické dokumentace. Z odpovědi Nemocnice A. N. J. a. s. vyplývá, že zdravotnická dokumentace byla skartovaná v roce 2015. Součástí spisu je protokol o skartačním řízení.
6. Žalovaný následně doručil dne 3. 11. 2023 žalobkyni informace o řízení, poučení o právech a povinnostech a poučení o právu seznámit se s podklady. Žalobkyni vyzval k předložení zdravotnické dokumentace, ke sdělení, od jaké osoby je tuto možné získat a k doplnění důkazů, které prokazují provedení sterilizace a její protiprávnost.
7. Žalobkyně reagovala podáním ze dne 10. 11. 2023. Uvedla, že se jí podařilo získat kopii záznamu z porodní knihy, který přiložila k podání a který prokazuje, že u žalobkyně dne 23. 9. 1992 došlo k porodu. Zároveň žalobkyně navrhla, aby byla v rámci řízení vyslechnuta, neboť je to právě ona, kdo dokáže nejlépe vylicit okolnosti provedení sterilizačního zákroku.
8. Žalovaný zaslal dne 6. 12. 2023 žalobkyni přípis, ve kterém ji vyzval k odstranění vad žádosti. Vyzval žalobkyni, aby doplnila žádost o přesné jméno a příjmení a o jednoznačné určení zdravotnického zařízení, kde k výkonu sterilizace došlo. V žádosti byla totiž uvedena nemocnice v N. J., zatímco v reakci na přípis ze dne 3. 11. 2023 B. nemocnice a. s. Žalobkyně dne 18. 12. 2023 uvedla, že ke sterilizaci došlo v B. nemocnici, a. s. a uvedla přesné jméno a příjmení.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. L.

9. V návaznosti na podání žalobkyně žalovaný dne 19. 12. 2023 vyzval B. nemocnici, a. s. o zaslání kompletní zdravotnické dokumentace. Nemocnice odpověděla, že ve spisovně byl nalezen toliko záznam v porodní knize, žalobkyně v této nemocnici dne 23. 9. 1992 porodila své 4. dítě. Porodopis byl již skartován. Žádné jiné dokumenty B. nemocnice žalovanému nezaslala.
10. Dne 11. 1. 2024 uplatnila žalobkyně podnět k učinění opatření proti nečinnosti.
11. Žalovaný doručil dne 15. 1. 2024 žalobkyni informace o řízení, poučení o právech a povinnostech a poučení o právu seznámit se s podklady. Žalobkyni vyzval k předložení zdravotnické dokumentace, ke sdělení, od jaké osoby je tuto možné získat a k doplnění důkazů, které prokazují provedení sterilizace a její provedení v rozporu s právem.
12. Dne 5. 2. 2024 vydal žalovaný prvostupňové rozhodnutí, proti kterému podala žalobkyně dne 15. 2. 2024 rozklad.
13. Z rozkladu mimo jiné vyplývá, že se žalobkyni v mezidobí podařilo od B. nemocnice získat Protokol z jednání sterilizační komise ze dne 22. 9. 1992, který se B. nemocnici podařilo dohledat ve spisovně.
14. O rozkladu ministr žalovaného rozhodl dne 27. 5. 2024 napadeným rozhodnutím, tak, že ho zamítl. K Protokolu z jednání sterilizační komise ze dne 22. 9. 1992 uvedl, že ho žalobkyně nedoložila.

Žaloba

15. Žalobkyně v žalobě uvádí, že nerozumí tomu, proč byla její zdravotnická dokumentace skartována. Uchovávat zdravotnickou dokumentaci je základní povinnost zdravotnických zařízení. Skartovat zdravotnickou dokumentaci je v případě sterilizací možné až po uplynutí 40 let; tato doba však zatím neuplynula. Zdravotnické zařízení tak jednalo protiprávně – v rozporu s § 53 a násl. zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Absenci zdravotnické dokumentace nelze klást žalobkyni žádným způsobem k tíži.
16. Žalobkyně se dále ohrazuje proti tvrzení žalovaného, že neunesla důkazní břemeno. Žalobkyně tvrdí, že doložila provedení zákroku sterilizace a jeho protiprávnost všemi jí dostupnými prostředky. Uvádí, že se rovněž neztotožňuje s tvrzením žalovaného, že by v prvostupňovém řízení žalovanému neposkytla žádnou efektivní součinnost k učinění dalších možných skutkových zjištění. Žalobkyně byla naopak aktivní, reagovala na výzvy žalovaného a sama obstarala Protokol z jednání sterilizační komise.
17. Dále žalobkyně argumentuje, že žalovaný kromě vyžádání kopie zdravotnické dokumentace neučinil žádné jiné vstřícné kroky, aby si protiprávnost zákroku sterilizace ověřil. Neprovedením jakýchkoliv aktivních kroků porušil žalovaný povinnost postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
18. Žalobkyně navrhla provedení důkazu svými opakovanými žádostmi o zdravotnickou dokumentaci (ze dnů 18. 5. 2023, 21. 6. 2023, 03. 7. 2023 a 26. 1. 2024), Protokolem z jednání sterilizační komise ze dne 22. 9. 1992 a záznamem z porodní knihy ze dne 23. 9. 1992. Protokol z jednání sterilizační komise ze dne 22. 9. 1992 a kopie záznamu porodní knihy ze dne 23. 9. 1992 dle žalobkyně dokazují protiprávnost jí provedené sterilizace.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. L.

Vyjádření žalovaného

19. Žalovaný nepovažuje argumentaci žalobkyně za důvodnou a navrhl zamítnutí žaloby.
20. Žalovaný ve svém vyjádření uvádí, že je třeba zdůraznit, že řízení podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, je řízením o žádosti, tedy nikoliv řízením z moci úřední. Řízení o žádosti není, na rozdíl od řízení z moci úřední, ovládáno zásadou vyšetřovací, nýbrž zásadou projednací a zásadou dispoziční. Žalovaný uvádí, že jediným pánem tohoto řízení byla žalobkyně, v jejíž rukou bylo, zda žádost podá, popř. vezme zpět, jakým způsobem toto řízení ve své žádosti blíže vymezí, jaká tvrzení v žádosti uplatní a jaké důkazy k prokázání svých tvrzení označí. Žalobkyně byla podle žalovaného před vydáním prvostupňového rozhodnutí poučena o tom, že v řízení nebyl doložen důkaz o provedení sterilizace. Žalobkyně měla možnost označit další důkazy.
21. Žalovaný dále uvádí, že podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací je sice povinen si vyžádat zdravotnickou dokumentaci, nemůže ale šetřit, zda zdravotnická dokumentace byla nebo nebyla skartovaná protiprávně.
22. Nad rámec uvedeného žalovaný poznamenává, že sterilizace měla být podle žalobkyně provedena v rámci porodu. Pokud by tomu tak bylo, tak by tato informace byla součástí porodopisu, který se ale rovněž nedochoval. Z porodní knihy přitom podle žalovaného vyplývá, že žalobkyně porodila spontánně. U tohoto způsobu porodu přitom výkon sterilizace není možný.
23. Žalovaný uzavírá, že o provedení protiprávní sterilizace nesvědčí žádný z podkladů pro vydání rozhodnutí.
24. Pokud jde o Protokol z jednání sterilizační komise ze dne 22. 9. 1992, tento protokol žalovanému nezaslala žalobkyně ani B. nemocnice a. s. Proto protokol není součástí správního spisu.

Replika

25. Žalobkyně ve své replice poukazuje na skutečnost, že pokud se jí podařilo získat Protokol z jednání sterilizační komise, mohl jej získat i žalovaný. Pokud zdravotnické zařízení tento protokol žalovanému nezaslalo, nemělo by to jít k tíži žalobkyně.
26. Žalobkyně dále poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65. Podle tohoto rozsudku mají správní orgány samy činit v řízení podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací aktivní kroky, aby byl zjištěn stav bez důvodných pochybností. Jedná se totiž o specifickou problematiku, kterou je správní orgán povinen zohlednit. V případě absence zdravotnické dokumentace postačí, pokud žalobkyně předestře plausibilní tvrzení, že v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem.
27. Toto plausibilní tvrzení žalobkyně žalovanému předestírala od počátku řízení o žádosti. Uvedla okolnosti provedení nezákonného sterilizačního zákroku (místo, datum a další podrobnosti), které ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace, než že k protiprávní sterilizaci žalobkyně pravděpodobně došlo tak, jak žalobkyně tvrdí.

Posouzení věci soudem

28. Nejprve soud považuje za nezbytné upozornit, že žalobkyně za žalovaného nesprávně označila ministra zdravotnictví, ačkoliv jím mělo být Ministerstvo zdravotnictví. Zdejší soud proto ve světle usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 12. 10. 2004, č. j. 5 Afs 16/2003-56, č. 534/2005 Sb. NSS, a usnesení NSS ze dne 29. 10. 2007, č. j. 8 Afs 75/2007-115, ve věci jednal jako s žalovaným právě s uvedeným ministerstvem, které je z tohoto důvodu jako účastník řízení označeno v záhlaví tohoto rozsudku.
29. Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) v souladu s § 75 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí v mezích žalobkyní vymezených námitek, vycházel při tom v souladu s § 75 odst. 1 s. ř. s. ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalovaného. O věci rozhodl bez jednání, jelikož žalobkyně ani žalovaný nevyjádřili nesouhlas s rozhodnutím věci bez nařízení jednání (§ 51 odst. 1 s. ř. s.). Žalobkyně sice navrhla provedení důkazů, avšak to samo o sobě neznamená nesouhlas s rozhodnutím o věci bez nařízení jednání (usnesení rozšířeného senátu ze dne 16. 2. 2016, č. j. 7 As 93/2014-48, č. 3380/2016 Sb. NSS).
30. Žalobkyně navrhla k provedení důkazů *Odpověď zdravotnického zařízení ze dne 24. 5. 2023, Odpověď zdravotnického zařízení ze dne 22. 6. 2023, Odpověď zdravotnického zařízení ze dne 11. 7. 2023, Záznam v porodní knize, Odpověď zdravotnického zařízení ze dne 29. 1. 2024 a Protokol z jednání sterilizační komise*. Vypočtené důkazy soud neprovedl. Skutečnosti, že žalobkyně opakovaně žádala o zdravotnickou dokumentaci a že zdravotnická dokumentace byla skartovaná, nejsou mezi žalobkyní a žalovaným sporné. Záznam v porodní knize je součástí správního spisu, a proto není třeba ho k důkazu provádět (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2009, č. j. 9 Afs 8/2008-117, č. 2383/2011 Sb. NSS). Provedení Protokolu z jednání sterilizační komise nemá místo v soudním řízení, neboť je třeba, aby se obsahem tohoto dokumentu nejprve zabýval žalovaný (viz níže).
31. Žaloba je důvodná.
32. Předmětem sporu je otázka, zda má žalobkyně nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky za protiprávní sterilizaci podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací, přičemž v této souvislosti bylo nezbytné zodpovědět, zda žalovaný ve věci činil aktivní kroky a zda zjistil stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
33. Podle § 2 zákona o odškodnění protiprávních sterilizací oprávněnou osobou je *fyzická osoba, která se podrobila v období od 1. července 1966 do 31. března 2012 (dále jen „rozhodné období“) ve zdravotnickém zařízení na území, které je součástí území České republiky, sterilizaci v rozporu s právem*.
34. Podle § 3 odst. 1 téhož zákona se sterilizací v rozporu s právem *rozumí zdravotní výkon zabraňující plodnosti, k jehož provedení oprávněná osoba neudělila souhlas, nebo souhlas udělila při takovém porušení právních předpisů upravujících v rozhodném období provedení zdravotního výkonu zabraňujícího plodnosti anebo za takových okolností, jež vylučují nebo vážně narušují svobodu a prostotu omylu uděleného souhlasu*.
35. Podle odstavce 2 téhož ustanovení se porušením právních předpisů a okolnostmi podle odstavce 1 rozumí zejména *působení na oprávněnou osobou v podobě jakéhokoli nátlaku, donucení či přesvědčování, aby se zdravotnímu výkonu zabraňujícímu plodnosti podrobila, jakož i skutečnost, že oprávněná osoba nebyla srozumitelným způsobem a v dostatečném rozsahu*

informována o svém zdravotním stavu a o účelu, povaze, předpokládaném přínosu, možných důsledcích a rizicích navrhovaného zdravotního výkonu a o jiných možnostech řešení zdravotního stavu, jejich vhodnosti, přínosech a rizicích.

36. Podle § 6 téhož zákona

(1) Žádost o přiznání nároku musí kromě obecných náležitostí obsahovat

- a) vyličení rozhodných skutečností případu, zejména označení zdravotnického zařízení, v němž ke zdravotnímu výkonu zabráňujícím plodnosti došlo, datum, kdy byl tento zdravotní výkon proveden, a vyličení okolností, za nichž k tomuto zdravotnímu výkonu došlo,
- b) označení listin a jiných důkazních prostředků, jichž se oprávněná osoba na podporu svého práva dovolává,
- c) bankovní účet, na který má ministerstvo poukázat přiznanou peněžní částku.

(2) Státní orgány, jakož i právnické a fyzické osoby jsou povinny na výzvu ministerstva poskytnout nezbytnou součinnost potřebnou ke zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností, zejména předložit listiny či jiné důkazní prostředky. Výzva má formu usnesení, které se doručuje pouze státnímu orgánu nebo osobám, které jsou povinny poskytnout součinnost.

37. Nejvyšší správní soud se v rozsudku ze dne 4. 7. 2024, č. j. 9 As 61/2023-65, č. 4623/2024 Sb. NSS, podrobně vyjádřil k otázce prokázání podmínek pro přiznání nároku za nezákonnou sterilizaci při neexistenci zdravotní dokumentace, jež je pro tuto věc klíčová. V bodech 26 a 29 až 32 shrnul následující:

[26] V nyní projednávané věci proto NSS přisvědčil oběma závěrům městskému soudu: žalovaný postupoval v rozporu se zásadou materiální pravdy a nedostal poučovací povinnosti, kterou vyžaduje smysl a účel právní úpravy zákona č. 297/2021 Sb. Nejvyšší správní soud konkrétně poukazuje na skutečnost, že stěžovatel si sice vyžádal zdravotní dokumentaci, nicméně po zjištění, že ta byla skartována, žalobkyni pouze zaslal oznámení o možnosti seznámit s poklady rozhodnutí. Žádné další kroky ke zjištění stavu věci neučinil. V oznámení o seznámení se s poklady pak sice stěžovatel uvedl, že k prokázání svých tvrzení může žalobkyně navrhnout další důkazy. Ani to však NSS ve shodě s městským soudem nepovažuje za dostatečné poučení, které by odpovídalo smyslu zákona č. 297/2021 Sb., tedy zajištění účinné nápravy vzniklého stavu protiprávních sterilizací. **Aplikace zákona č. 297/2021 Sb. způsobem skutečně zajišťujícím účinné napravení vzniklého stavu vyžaduje, aby žalovaný srozumitelným způsobem žalobkyni vysvětlil, že musí svá tvrzení dostatečně specifikovat a v co největší míře podpořit všemi dostupnými dokumenty, které má k dispozici, resp. požádat ji, aby veškeré takové dokumenty (či jiné důkazy) alespoň označila, aby si je mohl sám žalovaný vyžádat (v rámci kroků činěných ohledem na vyhledávací zásadu blíže specifikovanou v § 50 správního řádu) prostřednictvím výzvy k součinnosti podle § 6 odst. 2 zákona č. 297/2021 Sb.**

[...]

„V zásadě tak musí dojít k naplnění čtyř předpokladů pro přiznání peněžité částky, konkrétně tedy:

1. podání žádosti do 3 let od účinnosti zákona č. 297/2021 Sb.;
2. žadatelka byla podrobena sterilizaci;
3. k této sterilizaci došlo v rozhodném období (od 1. 7. 1966 do 31. 3. 2012);
4. tato sterilizace byla provedena v rozporu s právem.

[30] Zatímco naplnění prvního předpokladu bude jednoznačně určitelné z podané žádosti, v případě ostatních tří předpokladů může být jejich ověření nesnadné. Primárním důkazem, jenž může dané

okolnosti postavit najisto, je jistě zdravotnická dokumentace žadatelky o jednorázovou peněžní dávku. Ta však může být vzhledem ke značnému časovému odstupu od tvrzeného provedení sterilizace již skartována, jako tomu je ostatně i v nyní projednávané věci, případně rovněž různé kvality a vypovídající hodnoty. Další dokumenty, které by mohly o provedení sterilizace vypovídat, pak nemusí vůbec existovat, případně mohou být jen velice obtížně dohledatelné. Stejně tak v úvahu připadající svědci z okruhu zdravotního personálu si již nemusí okolnosti provedení sterilizace z důvodu časového odstupu pamatovat. Svědci z úzkého rodinného okolí, kterým se oběť v minulosti mohla svěřit, konečně nemusí být s ohledem na jejich vztah s žadatelkou a ze své podstaty pouze zprostředkovanost jimi podávaných informací považováni za důvěryhodné. Důsledkem je, že v případě neexistence zdravotní dokumentace se žadatelka pro prokázání důvodnosti svého nároku typicky ocitne v důkazní nouzi, a to i po řádně poskytnutém poučení a snaze správního orgánu veškeré dostupné dokumenty skutečně získat.

[31] Za takové situace se však reálná využitelnost a účinnost mechanismu odškodnění dle zákona č. 297/2021 Sb., kterou stát dle svých vlastních deklarací chce zabezpečit, stává iluzorní. Za skartaci zdravotní dokumentace, k níž často dochází protiprávně, jak poukazují i zprávy veřejného ochránce práv (srov. např. zprávu o šetření z vlastní iniciativy ve věci odškodnění protiprávní sterilizace, sp. zn. 15744/2022/VOP/MZK, č. j. KVOP-36688/2023, www.ochrance.cz), žadatelky nemohou. V rovině morální nelze přehlédnout, že do této situace se žadatelky dostávají v důsledku předchozího, respektive i následného jednání státu samotného, jeho složek, či organizací veřejnou mocí zřizovaných.

[32] Podle názoru NSS proto nelze po žadatelkách požadovat, aby samy vždy nade vší pochybnost prokázaly naplnění všech výše vymezených předpokladů pro přiznání peněžní částky podle zákona č. 297/2021 Sb. Naopak postačí, pokud žadatelka o peněžitou dávku přdestře na první pohled plausibilní tvrzení, že v rozhodném období podstoupila sterilizaci v rozporu s právem. To nicméně pochopitelně neznamená, že se může jednat o jakékoli, ničím nepodložené tvrzení. Musí jít o tvrzení hájitelné, které bude podepřeno indiciemi, které ve svém souhrnu nepřipouštějí jiné racionální vysvětlení situace či chování jednotlivých účastníků, než že k protiprávní sterilizaci žadatelky pravděpodobně došlo tak, jak žadatelka tvrdí. Pokud tedy zdravotní dokumentace nebude existovat, případně bude zjevně nedůvěryhodná, avšak žadatelka přdestře plausibilní tvrzení, pro které budou skutečně svědčit zjištěné indicie, musí správní orgány považovat předpoklady pro přiznání peněžité částky dle zákona č. 297/2021 Sb. za naplněné, ledaže samy prokáží, že ke skutečností žadatelkou tvrzeným dojít nemohlo“.

38. V nyní projednávané věci žalovaný žalobkyni nárok na odškodnění žalobkyni nepřiznal z důvodu, že žalobkyně neprokázala provedení sterilizace ani protiprávnost této sterilizace.
39. Soud konstatuje, že žalovaný nedostatečně zjistil skutkový stav. Nezohlednil totiž existenci dokumentu Protokol z jednání komise k žádosti o sterilizaci, na jehož existenci žalobkyně upozornila, ani jinak nezjistil pro věc podstatné skutečnosti.
40. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 31. 1. 2025, č. j. 2 As 114/2024-38, uvedl, že „[...] nelze na řízení o nároku na odškodnění podle zákona o protiprávních sterilizacích mechanicky aplikovat běžné požadavky kladené na řízení o žádostech.“
41. Nejvyšší správní soud zdůraznil, že „[k] naplnění účelu zákona a zajištění účinného prostředku nápravy musí správní orgány rovněž samy činit aktivní kroky ke zjištění stavu věci bez důvodných pochybností (rozsudek NSS č. j. 9 As 61/2023-65, bod 24). Takové kroky lze podřadit pod činnost správního orgánu v souladu se zásadou materiální pravdy podle § 3 správního řádu a zásadou vyhledávací, jež se uplatňují rovněž v řízení o žádosti“. Ke stejnému závěru Nejvyšší správní soud dospěl v rozsudcích ze dne 14. 8. 2024, č. j. 7 As 266/2023-47 a ze dne 12. 9. 2024, č. j. 6 As 296/2023-27.

Shodu s prvopisem potvrzuje K. L.

42. Nejvyšší správní soud ve výše citovaném rozsudku č. j. 9 As 61/2023-65 zdůraznil smysl a účel dané právní úpravy a uvedl, že ačkoliv řízení o přiznání peněžitě částky podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací je v obecné rovině vsutku řízením o žádosti, na které dopadá správní řád, jedná se o problematiku velice specifickou, což je správní orgán při svém postupu povinen zohlednit. Specifičnost zakládá právě výslovně přijatá odpovědnost státu za protiprávně prováděné sterilizace v minulosti, potřeba zabezpečit účinné prostředky nápravy těchto minulých křivd, a dále nezvyklost a atypičnost dokumentů, jež by tuto událost prokazovaly, a s tím spojená pravděpodobnost důkazní nouze na straně žadatelek. Důsledkem této specifičnosti je mimo jiné skutečnost, že, „[a]by bylo dostáno účelu zákona a byl skutečně zajištěn účinný prostředek nápravy, musí správní orgány rovněž samy činit aktivní kroky k tomu, aby ohledně tvrzení žadatelky o peněžitou částku podle zákona o odškodnění protiprávních sterilizací zjistily stav věci bez důvodných pochybností“.
43. V projednávané věci je potřeba zdůraznit, že žalobkyně se nachází ve výjimečné důkazní nouzi, a to nejen z důvodu skartace zdravotnické dokumentace, ale též z důvodu absence operační knihy a porodopisu, které se také nedochovaly. Operační knihy a porodopisy přitom byly důležitým důkazem právě v těch řízeních, kdy zdravotnická dokumentace jako taková absentovala (viz rozsudky městského soudu ze dne 10. 10. 2024, č. j. 15 Ad 3/2024-37 a ze dne 26. 11. 2024, č. j. 11 Ad 3/2024-63). Soud zdůrazňuje, že absenci operační knihy a porodopisu žalobkyně nezapříčinila.
44. Žalobkyně v rozkladu uvedla, že jí B. nemocnice, a. s. zaslala kopii Protokolu z jednání komise k žádosti o sterilizaci. Podle žalobkyně je z tohoto protokolu zřejmé, že komise schválila provedení sterilizace v rozporu s právem. Žalovaný v řízení o rozkladu existenci tohoto protokolu nijak nezohlednil; omezil se na konstatování, že mu tento protokol žalobkyně nezaslala.
45. Soud právě s ohledem na výše uvedené, tedy s ohledem na výjimečnou důkazní nouzi a smysl a účel právní úpravy, konstatuje, že si měl žalovaný tento protokol vyžádat přímo od žalobkyně, případně měl opět kontaktovat B. nemocnici a. s. a zažádat ji o zaslání tohoto konkrétního dokumentu. Měl tak učinit ve chvíli, kdy se prvně dozvěděl, že tento dokument nebyl skartován.
46. Soud uvádí, že není zřejmé, proč právní zástupce žalobce žalovanému dokument Protokol z jednání komise k žádosti o sterilizaci, na nějž v rozkladu odkázal, spolu s rozkladem také nezaslal. Toto pochybení však s ohledem na výše uvedenou judikaturu Nejvyššího správního soudu jakož i smysl a účel zákona nejde k tíži žalobkyně. Bylo v možnostech žalovaného si tento dokument vyžádat.
47. Soud neprovedl důkaz dokumentem *Protokol z jednání sterilizační komise*. Je na žalovaném, aby v dalším řízení existenci tohoto dokumentu zohlednil.
48. Ohledně prokázání samotné sterilizace soud konstatuje, že žalovaný pochybil, pokud žalobkyni nepoučil o konkrétních důkazech, které mohou provedení sterilizace prokázat. Žalovaný ve svém poučení ze dne 15. 1. 2024 toliko uvedl, že žalobkyně musí předložit další konkrétní důkazy, které prokazují provedení sterilizace. Z rozsudku Nejvyššího správního soudu č. j. 9 As 61/2023-65 přitom vyplývá, že žalovaný musí žadatelku srozumitelným způsobem poučit o možnostech, jak svá tvrzení podložit, konkrétně jaké dokumenty či jiné důkazy může za tím účelem označit.

49. Žalovaný však žalobkyni nepoučil, jakými konkrétními důkazními prostředky (například pozdějšími lékařskými zprávami, chorobopisy, apod.) může svá tvrzení doložit. Ze spisového materiálu je navíc zřejmé, že žalobkyně chtěla konkretizovat svá tvrzení výsledkem své osoby. Tento důkaz však žalovaný neprovedl.
50. Městský soud shrnuje, že žalovaný ve věci důkazní břemeno nechal (nepřípustně) v plném rozsahu na žalobkyni. Žalovaný neprovedl žádné vstřícné kroky, neobstaral z vlastní iniciativy žádné důkazy (nad rámec žádosti o zdravotnickou dokumentaci) a nevyžádal si Protokol z jednání sterilizační komise, byť na tento dokument žalobkyně v podaném rozkladu upozornila. Soud se tak ztotožnil s námitkou žalobkyně, že žalovaný porušil povinnost postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.
51. Žalovaný v dalším řízení zohlední existenci Protokolu z jednání sterilizační komise a znovu posoudí důvodnost žádosti žalobkyně. Pokud přetrvají pochybnosti žalovaného ohledně skutkového stavu, poučí žalobkyni, jakými konkrétními dokumenty lze tyto pochybnosti rozptýlit (např. aktuální lékařská zpráva jde-li o prokázání, že ke sterilizaci žalobkyně v návaznosti na její schválení sterilizační komisí skutečně došlo).

Závěr a náklady řízení

52. Žalobní námitky jsou důvodné, proto soud v souladu s § 78 odst. 1 s. ř. s. napadené rozhodnutí zrušil pro nezákonnost.
53. V dalším řízení bude žalovaný vázán v souladu s § 78 odst. 5 s. ř. s. právním názorem vysloveným soudem v tomto rozsudku. S ohledem na výše uvedené žalovaný zejména zohlední existenci Protokolu o jednání sterilizační komise a s ohledem na něj znovu posoudí důvodnost žádosti žalobkyně.
54. O nákladech řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobkyně měla ve věci plný úspěch, proto jí soud přiznal vůči žalovanému právo na náhradu důvodně vynaložených nákladů řízení. Ty jsou tvořeny s ohledem na to, že žalobkyně je osvobozena od soudního poplatku ze zákona, pouze odměnou za její zastoupení advokátem za 3 úkony právní služby po 3 100 Kč, a to 1) převzetí a příprava zastoupení, 2) sepsání žaloby a 3) sepsání repliky, tedy 9 300 Kč, a tři režijní paušály po 300 Kč podle ustanovení § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění účinném do 31. 12. 2024, celkem tedy 10 200 Kč. Tuto částku je žalovaný povinen žalobkyni zaplatit do 30 dnů od právní moci toho rozsudku, a to k rukám jejího právního zástupce.

Poučení

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém

Shodu s prvopisem potvrzuje K. L.

rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 18. března 2025

JUDr. Ludmila Sandnerová v. r.
předsedkyně senátu